

Ο ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΑΧΑΝΙΑ

Τοῦ κ. Νίκου Στρατάκη

* Αντιπροέδρου Συνδ. Λογοτεχνῶν

Γ' (τελευταίον)

Ἐβξομήντα χρόνια καὶ περὶ ἑξοστέρα ἔχουν περάσει ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Κονδυλάκης ἔζησε σὺν πνευματικῶς ἄνθρωπος σὺν χωρίῳ Μόδι. Ὁ μῶς οἱ τρεῖς γενιές, πρὸ δὲν τὸν γνῶρισαν μὰ ποὺ τὸν διάβασαν, ἢ ἀκουσαν γιὰ τὸν παλαιὸ δάσκαλό τους εὐλοβ. ὄνται τὸ πέρασμά του, ἀκοῦνε τὸ θρόισμα τῶν λόγων του μέσα στὰ ἴδια δὲν ἄρα καὶ ζοῦνε μὲ τὴν μνήμη του.

Αὐτὸ φανέρωσε ὅλη ἡ σεμνὴ αὐτὴ τελετὴ γιὰ τὸν ἐντοιχισμό τῆς πλάκας, καὶ οἱ φιλικὲς ἐκδηλώσεις, κί' οἱ περιποιήσεις, κί' οἱ εὐχολίες ποὺ προσφευθήκανε σ' ὅλη τὴ συνοδεία ἀπὸ τὴν Κοινότητα Γερανίου σὺς 21 τοῦ Μάη μέσα σὴν ἀνοιξιὰτικὴ χαρὰ. Βλέποντας κανεὶς τίς αὐθόρμητες αὐτὲς ἐκδηλώσεις ποὺ μὲ ἀπλὴ ἀξιοπρέπεια καὶ ὀλοφάνερη χαρὰ ἐκδήλωνε ὁ λαὸς ἰγῶρω ἀπὸ τὴ παρουσία τῶν ἐπισήμων, ἀντιλαμβάνεται πῶς σὴν ἱστορικὴ αὐτὴ ἄκρη τῆς Κρήτης τὸ χρέος γιὰ τοὺς πνευματικούς ἀνθρώπους ἔχει, γίνεαι συνείδηση.

Ἐνα χρέος ποὺ κλείνει μὲ γάλη εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴ μνήμη τοῦ Κονδυλάκη καὶ μεγάλη παρηγορία γιὰ κάθε πνευματικὸ ἄνθρωπο.

Ὁ ἱστορῆμένος ἀνθρωπος ὅταν ἐπισκέφεται τὰ Χανιά εἴτε Κρητικὸς εἴτε ὄχι, θ' ἀναστήσει βέβαια μέσα του τίς μνήμες τῶν ἀγῶνων τῆς περιοχῆς αὐτῆς ποὺ στὰ θηκε πάντοτε τὸ ὄρη-ἠριό τῶν ἔθνικῶν ἐπιδιώξεων ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, γιὰ νὰ μὴν πᾶμε παλαιότερα, ὡς τὴ μεταπολίτευση, τὸ ἔθρισο καὶ τὴν Ἀρμοσσία α. «Ἀπ' ἐδῶ Σαλινιώτες Λακκιῶτες ἀπ' ἐκεῖ στὴ φατιά οἱ Σφακιανοί...» Ἀλλὰ θὰ σταματήσει καὶ οὐ μὴν ἄλλη μεγάλη σελίδα τῆς Κρήτης. Τὴν σελίδα κείνη ποὺ τὴν ἐγέμισε ἕνα μεγάλο ὄνομα τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος. Στὴ σελίδα κείνη ποὺ Χανιά καὶ Βενιζέλος εἶναι δυὸ ταύτωση μες ἔννοιες. Εἶναι ἡ περίπτωση ποὺ ἡ εὐχρηστοὶ τὸ πνευματικὸ δυναμικὸ ἑνὸς προσώπου συγκεντρῶνει σὴν ἔλεξη του τὴν ἱστορία καὶ τὴ λάμψη ἑνὸς τόπου. Καὶ ποὺ τότε ἔχομε τὴ συνισταμένη τῶν ὄνο ἐνοιῶν. Καὶ ποὺ τότε ὅταν λέμε Χανιά ἐνοοῦμε Βενιζέλο, ὅπως ὅταν λέμε Φραγκοφούρτη ἔρχεται στὴ μνήμη μας ἀμέσως ὁ Γκαίτε, καὶ ὅταν λέμε τὸ ὄνομα Καβούρβημοῦμεθα ἀμέσως τὸ Τουρί

νο. Μία τέτοια συνάντηση καὶ συγχώνευση εἶχε ἀνάγκη ἑνὸς παραστατικῶ συμβολισμοῦ ἐπιβλητικῶ καὶ ἱεροῦ. Αὐτὸ τὸ σύμβολο εἶναι ὁ τάφος τοῦ Βενιζέλου ἐκεῖ πάνω σὺν ἱστορικὸ ἀκρωτήρι τοῦ Προφή η' Ἡλία μὲ τὸ γιγάντιο ἀλλὰ ἀμορφοποίητο καὶ ἀνέφραστο αὐτὸ ἀγάλμα ποὺ βρέθηκε νὰ σταθῆ πρὸς τὴν τοῦ πιδὸ καθαροῦ καὶ ἐκφραστικῶ νεοελληνικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς μας. Ἐκεῖ πάνω ἴσθι γρανιτῶδικὴ αὐτὴ ἄκρη σὲ πελεκητὸ τάφο, καὶ σ' ἕνα περίγυρο Ἑπιδουρικῆς καὶ Δελφικῆς ἐκφρασης κοιμᾶται τὸν αἰῶνα ὁ Βενιζέλος κί' ἐφορᾷ τὰ ὄγρα κέλευθα ποὺ κάποτε τὸν φέρανε σὺς ἔθνικὲς του καὶ τακτῆσεις. Ἄμποτε ἡ Ἑλλάς νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τέτοιους ἀνδρες.

* *

Τὸν ἐντοιχισμό τῆς ἀναμνηστικῆς πλάκας ἀκολούθησαν τ' ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ Κονδυλάκη σὺν δημοτικὸ κῆρο τῶν Χανίων.

Μὲ τὴν προσφορὰ τοῦ Δήμου, μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ καθηγητοῦ Πανεπιστημίου κ. Τωμαδάκη, μὲ τὴν ἐνέργεια καὶ συμπαραστάση τοῦ φιλολογοῦ καὶ Συλλόγου «Χρυσόστομος» καὶ μὲ τὸν ὄβολο τοῦ λαοῦ στήθηκε σὺν δημοτικὸ πάρκο ἡ μαρμαρινὴ μορφή ἑνὸς πνευματικῶ ἀνθρώπου ποὺ ἔζησε στὰ Χανιά, κί' ἔνωσε σὴν πόλη αὐτὴ τὸς πρῶτους νυγμούς τῆς καλλιτεχνικῆς του δημιουργίας.

Τὴ σοβαρῆ, τὴν αὐστηρὴ τὴν μὲ ἐσώτερη λάμψη καὶ πάθος φυσιογνωμία τοῦ Κονδυλάκη πέτυχε νὰ δώσει ὁ γλύπτης Σοφιάλακης. Ἐνα μνημεῖο καθὼς τὸ ἀπαιτεῖ ἡ ἔρμηνεια τῆς πνευματικῆς ἐκφρασης καὶ καθὼς τὸ ἐπιβάλλει ἡ ἀντικειμενικὴ ἔμπνευση τῶν θαυμαστῶν του.

Οἱ νέοι ποὺ θὰ περνοῦν καὶ θὰ στέκονται μπρὸς στὸν μαρμαρινὸ αὐτὸ μῦστο δὲν θὰ δυσκολεύονται καθόλου νὰ διακρίνουν σὴν πετρωμένη αὐτὴ φυσιογνωμία τίς χαρακτηριστικὰ τοῦ μόχθου καὶ τίς αὐλακτικὲς τοῦ σορκασμοῦ σημάδια ποὺ γενιᾶ ἢ ἀγωνία τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων νὰ συλλάβουν τὸ νόημα τῆς βασιανισμένης ζωῆς.

Εἶναι τὸ πιδὸ πολῦτιμο ἀνάθημα καὶ σύμβολο ποὺ ἡ πόλη τῶν Χανίων εἶχε νὰ προσφέρῃ σὺς ἐπερχόμενες γενιές.

Νίκος Στρατάκης

ΒΗΜΑ 22/5/1962

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ ΠΛΑΞ ΕΤΟΠΟΘΕΤΗΣΑΝ ΕΙΣ ΧΑΝΙΑ

ΧΑΝΙΑ, 21 Μαΐου. Τον ανταποκριτό μας.— Παρουσία των τοπικών ἄρχων ἐγένετο σήμερον εἰς τὸ χωρίον Γεράνι τῆς Κυδωνίας τὰ ἀποκαλυπτήρια ἀναμνηστικῆς μαρμαρινῆς πλάκας ἐντειχισθείσης εἰς παλαιὸν οἶκον, ὅπου ἀπὸ τοῦ 1884 ἕως τὸ 1885, ἐδίδαξαν ὡς σχολάρχης, ὁ ἀειμνήστος Κρῆς λογοτέχνης καὶ δημοσιογράφος Ἰωάννης Κονδυλάκης, γνωστότερος ὡς Διαβάτης. Ἡ μαρμαρινὴ πλάξ ἐτοποθετήθη μερὶμνη τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Χανίων «Χρυσόστομος», ὁ ὁποῖος ἐλλώστε ἀνέλαβε καὶ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἄλλου κύκλου τῶν ἱστορικῶν ἐκδηλώσεων ἐπ' εὐκαιρία τῆς 100ετηρίδος τοῦ τιμωμένου. Τὸ ἀπόγευμα ἐξ ἄλλου εἰς τὸν Δημοτικὸν Κήπον Χανίων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Δημάρχου κ. Σκουλά, τὰ ἀποκαλυπτήρια προτομῆς τοῦ Κονδυλάκη, φιλοτεχνηθείσης ὑπὸ τοῦ Κρητῶ γλύπτου κ. Σοφιάλακη μὲ γεννασιότητα χορηγίαν τοῦ δήμου Χανίων χορηγησάτος τὸ ἥμισυ τῆς ἀπαιτηθείσης δαπάνης, τὴν ὁποῖαν ἐκόλυσαν εἰσφοραὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ διαφόρων ὀργανώσεων. Πρὸ τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἐμίλησε δι' ὀλίγων ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ν. Τωμαδάκης, ἐξιστορήσας τὸ πέρασμα τοῦ Κονδυλάκη ἀπὸ τὰ Χανιά, τὸσον ὡς ὑπαλλήλου καὶ διδασκάλου, ὅσον καὶ ὡς ἀγωνιστοῦ κατὰ τὰς διαφόρους ἐπαναστάσεις.